

TJEJER MED AUTISM

SVÅRIGHETER OCH MÖJLIGHETER I SKOLAN

Frida Andersson

GIRLS WITH AUTISM

DIFFICULTIES AND POSSIBILITIES IN SCHOOL

Frida Andersson

ABSTRACT

The aim of this literature study is to examine girls with autism and their school situation in Sweden. The study will therefore look at the girls' difficulties, possibilities and support when within the school environment. The present problem within the study theme is that there is a lack of research when it comes to the subject of girls with autism within the Swedish schools. Previous studies have shown that many students with autism in Sweden do not reach the knowledge goals during primary school and the schools do not adjust enough to the needs of the students with autism. Through using a qualitative method I do a deeper analysis of this specific subject group to see if I can find any reasons behind the problems surrounding them. The results of this study show that the schools do not have enough knowledge about what the diagnosis of autism means, specifically for the girls, or how to handle them correctly. In general the girls feel worse in comparison to the boys with autism when it comes to physical and psychological health. The girls also get less of the type and amount of support from school than boys with autism do. In conclusion I hope to bring awareness of the girls' situation and hope that my study can help encourage further studies about this subject.

Keywords: Girls with autism, school, difficulties, possibilities, support

Nyckelord: Tjejer med autism, skola, svårigheter, möjligheter, stöd

Andersson, Frida.

Social Work: Degree Project. 15/30 högskolepoäng.

Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of Social Work, 2022.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	3
PROBLEMFORMULERING	3
SYFTE & FRÅGESTÄLLNINGAR	4
KUNSKAPSLÄGE	5
SKOLLAGEN	5
ÅTGÄRDSPROGRAM	5
KORTFATTAT OM ARTIKLARNA	6
TEORI	7
ANDROCENTRISM	7
KÖNSPOLARISERING	8
BIOLOGISK ESSENTIALISM	8
METOD	9
KVALITATIV METOD	9
DATABASSÖKNINGAR	10
EXKLUDERAD SÖKNING	11
FORSKNINGSETIK	11
RESULTAT & ANALYS	12
PSYKISKA HÄLSA	12
FYSISKA HÄLSA	14
AUTISM I SKOLSITUATIONEN	17
DISKUSSION	20
SAMMANFATTNING	20
METODDISKUSSION	21
RESULTATDISKUSSION	22
VIDARE FORSKNING	24
REFERENSER	26

INLEDNING

I examensarbetet kommer ämnet tjejer med autism i skolan att undersökas (hädanefter kommer "tjejer med autism" att nämnas som "tjejer" i arbetet och personer som avviker från dem kommer att specificeras). Mer specifikt kommer arbete handla om tjejers svårigheter och möjligheter inom skolan i Sverige, möjligheter och svårigheter när det kommer till tjejers fysiska och psykiska behov och hur de hanteras i skolan. Anledningen till forskningsämnet är att forskare har börjat uppmärksamma ett ökat behov av mer kunskap specifikt gällande autism hos tjejer och kvinnor (Motion 2018). Det framgår genom forskning att tjejer, specifikt deras social-kommunikativa problem, är svårare att upptäcka på grund av att tjejer vanligtvis är bättre på att gömma sina svårigheter än män/killar med autism. Även flickor och kvinnor framför de svårigheter och det psykiska lidandet som pågår i många år på grund av att diagnosen inte upptäcks och misslyckas att hanteras av samhället. Många av dem mår mycket dåligt, har haft självmordstankar och varit nära döden. Därigenom är det ytterst viktigt att uppmärksamma flickors och kvinnors autism för att öka skolans, myndigheters och samhällets kunskap om gruppen så att de får det stöd de behöver.

Examensarbetet är en litteraturstudie som läggs upp på följande vis. Det inleds med problemformuleringen, syfte och frågeställningar. Problemformuleringen presenterar det generella problemämnet som studien kommer att handla om. Syftet och frågeställningarna presenteras efteråt för att smalna av problemet till det specifika ämne som ska undersökas i studien. Vidare följer kunskapsläget där verkligheten av forskningsämnet presenteras för att ge läsaren en utgångspunkt som kan vara till hjälp att sätta forskningsämnet i perspektiv. Teori och metod framförs sedan. Teorikapitlet innefattar tre underrubriker som bygger på de teoretiska begrepp som forskningsämnet kommer att analyseras utifrån, vilket är androcentrism, könspolarisering och biologisk essentialism. Metodkapitlet innefattar fyra underrubriker, kvalitativ metod, databassökningar, exkluderad sökning och forskningsetik. Rubrikerna kommer gemensamt presentera den metod som har använts i arbetet, databassökningarna och hur de har strukturerats, de mallar som har använts för att strukturera arbetet och de svårigheter som jag stött på under arbetets gång. Vidare följer kapitlet "resultat och analys" vilket framför de använda artiklarnas resultat och analyserar dem utifrån begreppen i teorikapitlet och kunskapsläget. Slutligen framförs diskussionskapitlet med fyra underrubriker, sammanfattning, metoddiskussion, resultatdiskussion och vidare forskning. I sammanfattningen framförs en kortare summering av resultaten som framgick i resultat och analysdelen. Vidare i metoddiskussionen presenteras hur arbetet har utförts, vilka överväganden jag har gjort och om någonting hade kunnat göras annorlunda. I resultatdiskussionen diskuteras två överraskande och övergripande teman utifrån resultat och analysdelen. Resultatdiskussionen innehåller även en avslutande punkt om ett mer specifikt och intressant resultat. De två överraskande och övergripande temana som diskuterades förs sedan över till rubriken vidare forskning, där de omvandlas till förslag på vidare forskningsämnen.

PROBLEMFÖRMULERING

Många elever med autism når inte kunskapsmålen i grundskolan i Sverige (Skolverket, 2020). Hälften av alla specialpedagoger framför att skolan de jobbar på inte anpassar sig tillräckligt för elever med funktionsnedsättningar (Skolverket, 2016), bland annat elever med autismspektrumtillstånd (AST). AST är ett samlingsnamn för olika diagnoser, exempelvis autism, aspergers syndrom eller autismliknande tillstånd (1177 Vårdguiden, 2020). Specialpedagoger, speciallärare och föräldrar framför att skolpersonalen inte har tillräcklig

kunskap om funktionsnedsättningar som autism och de anpassningar som eleverna med autism är i behov av, detta gäller specifikt tjejer (Skolverket, 2020 & Skolverket, 2016). I de flesta skolor är det brist på specialpedagoger och speciallärare (Skolverket, 2016). Bristen på specialiserad personal blir ett hinder för att uppfylla elevers och lärares behov. Ett hinder för att elever med funktionsvariation ska beviljas tillgång till särskilt stöd är ofta beroende av om eleven har en diagnos eller inte. Däremot finns det inga sådana krav i skollagen eller andra regelverk för att elever ska ha tillgång till stödet. Undersökningsinstrumenten för autism grundas i forskning med fokus på killar vilket gör det svårare för tjejer att få en korrekt bedömd diagnos. Därigenom riskerar tjejerna att inte få tillgång till det stöd som de behöver i skolan (Hemnell, 2020). Tjejerna anses även vara svårare att upptäcka då de är bättre på att dölja sina svårigheter än killar med autism. Det blir därför viktigt att ta in ett genderperspektiv så att tjejerna också kan få det stöd de behöver.

Varannan specialpedagog, speciallärare och rektor framför att deras skollokaler saknar möjlighet till undervisning i mindre grupper, vilket är en viktig anpassning för vissa elever (Skolverket, 2016). Inom grundskolan är det över hälften av elever med autism som av annan anledning än sjukdom frånvarar från skolan (Skolverket, 2020). Det är även fler tjejer än killar som är frånvarande från skolan utan att vara sjuka. Ungefär tre fjärdedelar av elever med autism som får anpassad undervisning är killar och även vid andra typer av stöd är andelen pojkar som får stöd fler än tjejerna. Tjejerna riskerar att förbises inom skolan och vården och kan därigenom utveckla psykisk ohälsa över tid eller börja uppfylla andra diagnoser som döljer den underliggande neuropsykiatriska problematiken (Bühler, 2020, s. 46).

Den framförda informationen visar att det saknas ett genusperspektiv i forskning gällande tjejer i skolan i Sverige. Skolpersonal saknar tillräcklig kunskap om tjejerna och deras behov inom skolan och vet inte hur dessa elever ska hanteras. Det är därigenom viktigt att forska mer om ämnet för att framöver kunna utvidga kunskapen i skolan gällande elevgruppen och deras behov. Det här är anledningen till min litteraturstudie gällande ämnet autism i den svenska skolan, specifikt inriktad på elevgruppen tjejer.

SYFTE & FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med denna litteraturstudie är att undersöka tjejers skolsituation i Sverige, specifikt relationen mellan deras diagnos och skolan. Arbetets syfte kommer att undersökas genom att besvara frågeställningarna nedan.

- Vilka svårigheter och möjligheter möts tjejer av i skolan?
- Vilka stöd har tjejerna tillgång till i skolan?

KUNSKAPSLÄGE

I kunskapsläget sätts ämnet in i ett verklighetsperspektiv, alltså hur ser verkligheten ut när det kommer till ämnet som ska studeras. Först presenteras de paragrafer i skollagen som berör extra stöd för elever med svårigheter att nå målen. Lagen är med för att visa ett samhällsstrukturellt perspektiv på hur skolan ska hantera situationer med elever som inte uppfyller skolans mål. Sedan framförs åtgärdsprogram inom skolan för elever med funktionsnedsättningar. Den är med för att påvisa de processer som elever med exempelvis funktionsnedsättningar kan behöva gå igenom eller ta del av under skoltiden. Avslutningsvis kommer artiklarna som senare presenteras i mitt resultat att kortfattat tas upp även här. Det är för att påvisa att det inte finns lika mycket forskning kring mitt ämne i jämförelse med andra ämnen. Jag är medveten om att det är att gå händelserna en aning i förväg eftersom det är i metod delen som datainsamlingen beskrivs, men jag anser att det är av betydelse att nämna även här. Anledningen är att denna information också är användbar för att sätta i perspektiv hur en del av verkligheten kring ämnet ser ut, nämligen att det finns lite forskning om ämnet, och bör därigenom sättas i relation redan innan metod delen.

SKOLLAGEN

Enligt skollagen (SFS 2021:452, 1 kap. 4§) ska utbildning inom skolväsendet vara främjande för alla elever och barns lärande och utveckling. Hänsyn ska tas till deras olika behov och de ska få tillgång till stöd för att kunna utvecklas så långt som möjligt. Om det på något sätt framgår att en elev riskerar att inte nå betygskriterierna som minst ska uppfyllas ska eleven så snabbt som möjligt få stöd genom extra anpassningar (Skollagen, SFS 2021:452, 3 kap. 5§). Om en elev efter en utredning visar sig vara i behov av särskilt stöd skall eleven även få tillgång till det stödet (SFS 2021:452, 3 kap. 7§). När en elev får särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas och det ska framgå vilket behovet är för särskilt stöd, hur det ska tillgodoseas, vem som är ansvarig för uppföljning och när uppföljningen ska vara (SFS 2021:452, 3 kap. 9§). Vårdnadshavaren till eleven och eleven själv ska ha möjlighet att delta när programmet utarbetas och det är slutligen rektorn som tar beslut om åtgärdsprogrammet. Den paragraf av lagen som specifikt berör funktionsnedsättning handlar om att elever som har svårigheter att uppnå betygskriterierna till följd av sin funktionsnedsättning ska ges stöd för att motverka nedsättningens konsekvenser så långt som möjligt (SFS 2021:452, 3 kap. 2§). Det är den enda paragrafen i kapitlet som specificerar ett stöd för funktionsnedsatta, alla andra paragrafer om stöd och anpassningar gäller för alla elever som av någon anledning är i behov av stöd i utbildningen. Det finns därigenom inget krav på funktionsnedsättning för att få stöd inom skolan. Vidare om en elev, bland annat inom grundskolan, har behov som gör att det särskilda stödet inte rimligtvis kan anpassas efter dem behoven, får beslut fattas för avvikande utbildning som inte följer den vanliga timplanen, ämnena och målen (SFS 2021:452, 3 kap. 12§). Eleven får därigenom en speciellt anpassad studiegång utifrån elevens behov, om skolan beviljar eleven det stödet. Vid ett sådant beviljande är det rektorns ansvar att se till att elevens utbildning är så likvärdig den övriga utbildningen som möjligt.

ÅTGÄRDSPROGRAM

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM, 2020) skriver om åtgärdsprogram för elever med funktionsnedsättningar. Processen börjar med att en anmälan kommer till rektorn för skolan och bör därefter skyndsamt initiera en utredning för att bedöma om eleven är i behov av särskilt stöd eller inte. Utredningen utförs av elevhälsan tillsammans med lärarna. Deras

mål är att hitta tillräckligt med underlag för att göra en bedömning om elevens skolsituation där grupp-, individ- och skolnivå beaktas. Utredningen är viktig för att försöka förstå varför och när eleven har svårigheter och vilka stödinsatser eleven därigenom är i behov av. Det kan även vara viktigt att inte bara fokusera på individens svårigheter utan också fokusera på de delar som fungerar bättre och undersöka anledningen bakom att de situationerna är fungerande. Utredaren och de som deltog i kartläggningen gör till sist en gemensam analys och deras bedömning ska beskriva elevens behov. Om eleven utifrån utredningen är i behov av särskilt stöd så införs åtgärder och ett åtgärdsprogram arbetas fram. Det finns inga krav på diagnos för att ha rätt till särskilt stöd eller extra anpassningar. Åtgärdsprogrammet är en slags beskrivning av det särskilda stöd som eleven kommer att få av skolan. Det är ett verktyg för att eleven ska nå målen i skolan men även för att öka elevens förutsättningar inom hela skolsituationen, både den fysiska och sociala miljön. Vid utarbetandet av åtgärdsprogrammet bör vårdnadshavare, eleven själv och all personal kring eleven vara delaktiga för att skapa en samsyn gällande bemötandet och kraven kring elevens behov. Om inte alla medverkar finns det risk för att deltagarnas olika synvinklar påverkar hur elevens behov och stöd hanteras i praktiken.

KORTFATTAT OM ARTIKLARNA

Majoriteten av artiklarna som kommer att analyseras senare i resultatdelen framför att det finns för lite forskning och litteratur om deras ämne som undersöks. Exempelvis framför Nydén, Hjelmquist och Gillberg (2000, s. 181) att det finns väldigt lite forskning gällande deras ämne om eventuella könsskillnader inom autismområdet. De förklarar även att om deras studie ska kunna bidra till en större förståelse för tjejer med nedsättningar behövs flera studier som inkluderar ett större antal tjejer (2000, s. 185). Andersson (2020, s. 4357) framför att det är svårt att dra slutsatser om framgångsrika lösningar inom utbildningen för elever med AST, då det saknas svensk forskning på hur utbildningssituationen är för elever med autism. Vidare enligt Åsberg et al. (2010, s. 61) finns det en dålig förståelse för sambanden mellan funktionsnedsättningar och läs- och skrivsvårigheter och frågan är om den existerande forskningen är representativ av tjejer. Alltså att det finns en osäkerhet om existerande forskning inkluderar och representerar tjejer med funktionsnedsättningar. I artikeln av Kopp, Beckung och Gillberg (2010, s. 352 & 358) framgår det att studien inte nödvändigtvis representerar flickor med AST i allmänt utan att resultaten snarare är typiska för den speciella urvalsgruppen, vilket var tjejer som var kliniskt hänvisade. Utifrån dessa exempel framgår det att det finns osäkerheter gällande om forskning och litteratur inom artiklarna är tillräckligt representativt för specifikt grupperna tjejer och elever med autism i stort. Metod delen kommer att innehålla mer information om svårigheterna med att hitta tillräckligt med material om ämnet. Jag anser dock att det är viktigt att påvisa artikelförfattarnas egna upplevelser av denna svårighet för att redan här sätta i perspektiv den verklighet som finns omkring tjejerna kopplat till skolan.

TEORI

Examensarbetet syftar till att undersöka tjejers möjligheter och svårigheter inom skolan med anledning av att tjejer är underrepresenterade i dagens forskning. Det synliggjordes i problemformuleringen där jag framförde att fler killar med autism får det stöd de behöver i skolan jämfört med tjejer. Det är interaktionen mellan tjejer och skolan som är fokuset i arbetet. Därigenom letade jag efter en feministisk teori, eftersom arbetet undersöker specifikt tjejer. Teorin behövde diskutera och beröra tjejers könsroller, eftersom tjejer är underrepresenterade i dagens forskning i jämförelse med killar. Den behövde också beröra interaktionen mellan individ, organisation och samhälle, då det är tjejers skolsituation och deras möjligheter och svårigheter i relation till skolan som arbetet syftar till att undersöka. Det resulterade i att jag hittade Sandra L. Bems teori "The Lenses of Gender: Transforming the Debate on Sexual Inequality" (1993). Tre begrepp från Bems teori kommer att användas för att analysera artiklarna senare i resultatdelen. Begreppen är androcentrism, könspolarisering och biologisk essentialism. Androcentrism innebär att mannen ses som centrum av universum och kvinnan som avvikande. Könspolarisering innebär en skapad verklighet som kretsar kring manligt och kvinnligt och det som avviker från dessa. Biologisk essentialism är den process där androcentrismen och könspolariseringen ses som naturliga och oundvikliga konsekvenser av kvinnan och mannens medfödda biologiska natur. Avslutningsvis framförs Bems kopplingar mellan dessa linser och hur de kan påverka individens självskapande.

ANDROCENTRISM

Enligt Bem (1993, s. 42) är den centrala bilden av androcentrism att mannen ses som universums centrum och att verkligheten förmedlas och beskrivs utifrån mannens egocentriska synvinkel. Det är en slags synvinkel eller lins som utgår ifrån två delningar av verkligheten där den ena delen är mannen själv och den andra delen är allt det andra i förhållande till mannen. Kvinnan är ett exempel på den andra delen som uppfattas i förhållande till mannen. Genom denna verklighetsuppfattning skapas två saker i relation till varandra. Det första är att allt som personerna som utgår ifrån androcentrism definierar, definieras i termer som antingen har likheter med eller olikheter med mannen själv. Mannen blir som en slags helhets standard för kulturen och alla andra ses som avvikande från den standarden. Den andra är att de definierar saker utifrån den innebörd eller funktion som saken har i förhållande till mannen i stället för att definieras av saken själv. Kvinnan har ofta genom historien definierats på ett sådant vis, vanligtvis i termer om hennes hushållsfunktioner i det mansdominerade hushållet, hennes reproduktiva funktioner eller förmågan att tillfredsställa och stimulera mannen. Dessa föreställningar om kvinnan i förhållande till mannen finns bland annat historiskt sett i Amerikas lagstiftningar. Bland annat föreställningen om att kvinnan är avvikande från mannen som en fastställd norm är inbäddad historiskt i Amerikas likarättslagstiftning (1993, s. 62). Män i maktpositioner har i urminnes tider organiserat androcentriska förmåner, alltså använt sig av sina offentliga maktpositioner för att bygga upp sociala institutioner och kulturella diskurser som automatiskt privilegierar männens erfarenheter och gör kvinnans erfarenheter till avvikande (1993, s. 79). Det visar därigenom att dessa föreställningar inom androcentrismen inte bara är en lins som påverkar människans egna värderingar och uppfattningar om verkligheten utan även påverkar verklighetens samhällsstrukturer, kulturer och lagar ibland mycket annat.

KÖNSPOLARISERING

Bem (1993, s. 80-81) förklarar köns polarisering utifrån två relaterade processer. Den första processen handlar om ömsesidigt uteslutande manus för hur en man och kvinna ska vara. Den andra processen är att personer och beteenden som avviker från dessa manus ses som problematiska, omoraliska och onaturliga. De två processerna sammantaget innebär en naturaliserad och konstruerad köns polarisering mellan kroppens kön och individens psyke. Samhällets kultur och individer blir därigenom indelade i maskulint och feminint som i sin tur stigmatiserar alla avvikelser från de manliga och kvinnliga manusen (1993, s. 101). Köns polariseringen av kultur blir som en slags inlärd verklighet där det anses naturligt att verkligheten är indelad i polariserade kön och köns kategorier och inte i andra kategorier (1993, s. 125). Aspekter som påverkas av de köns kategorierna, utifrån de polariserade definitionerna av femininitet och maskulinitet, är bland annat den sociala verkligheten, individers beteenden och sortering av individer. Bem (1993, s. 126) förklarar att hon därigenom anser att maskulinitet och femininitet enligt hennes uppfattning bör ses som kulturella konstruktioner. Enligt androcentrismen var det män vid makten som utifrån sina positioner formade institutioner som privilegierar mannen, men de formade mer än så (1993, s. 132). De formade och definierade androcentrisk moral, mental hälsa, vetenskap, juridik, politik och alla andra institutioner och diskurser inom samhället. Genom denna process uteslöt de inte bara kvinnorna från institutionerna utan byggde även omedvetet upp grundläggande antaganden om verkligheten i dessa institutioner. Det innebär att institutionerna bygger på dessa grundläggande antaganden om verkligheten och därigenom handlar utifrån den verkligheten. Androcentrismen visar därmed på likheter med hur köns polariseringen påverkar kultur och skapar en ansedd naturlig verklighet som människor handlar och lever utifrån.

BIOLOGISK ESSENTIALISM

Biologisk essentialism är enligt Bem (1993, s. 2) en lins som legitimerar och rationaliserar de tidigare nämnda linserna och behandlar dem som oundvikliga och naturliga konsekvenser av mannens och kvinnans medfödda biologisk natur. Det innebär att kvinnan och mannens ansedda biologiska natur får till konsekvens ett samhälle som bygger på androcentrism och köns polarisering. Sociobiologer har genom historien fokuserat på mänsklig social organisering och det mänskliga sociala livets universal och anser att dessa universaler är en produkt av människans biologi (1993, s. 22-23). Bem uttrycker dock att dessa universaler är en produkt av det samspel som sker mellan biologi och kultur. Det är i interaktionen mellan kulturens och biologins konstanter som har producerat universalen tillsammans, inte endast biologins konstant för sig själv. Biologisk essentialism fokuserar på vad det är som gör att kvinnor och män historiskt har spelat så olika och ojämlika roller i praktiskt taget alla samhällen på jorden (1993, s. 6). Bem (1993, s. 32) presenterar att anledningen till mannens dominans i historisk kontext har att göra med att när den idén infördes så gav det upphov till ett helt nätverk av sociala seder och kulturella övertygelser, som i sin tur har format sin egen historia. Även om vi har modern teknologi i dagens samhälle som gör att liknande praxis och övertygelser inte kan dyka upp från ingenstans som förr, så kan den moderna teknologin inte direkt eliminera det som har skapats av hela den politiska och kulturella historien. Det tar tid att göra sådana förändringar. Det är däremot genom människans förmåga att skapa kulturella uppfinningar som människan har möjligheten att förändra sina miljöer och sig själv (1993, s. 22). Även om det någon gång skulle komma fram att det fanns tydliga könsskillnader mellan män och kvinnor i genomsnitt, så kan det aldrig rättfärdiga ojämlikheten mellan könen som varit en del av mänskligt socialt liv i århundraden (1993, s. 38). Storleken och betydelsen av

dessa könsskillnader kommer däremot bero på det situationella sammanhanget som män och kvinnor lever i.

Avslutningsvis framför Bem (1993, s. 146) att de köns-polariserande sociala praktikerna programmerar män och kvinnors sociala upplevelser och sedan kommunicerar till dem att distinktionen mellan manligt och kvinnligt är oerhört viktig och bör vara betydande i varje aspekt av mänsklig erfarenhet. Köns-polarisering förmedlar och programmerar därigenom att den uppdelningen är oerhört betydande för alla människor och deras erfarenheter i samhället. Utifrån de tidigare beskrivna linserna androcentrism och köns-polarisering är det tydligt att kvinnor, på grund av kulturella benägenheter, inte ger sig själva den prioritering som de rättmätigt förtjänar, medan män är kulturellt benägna att ge sig själva mer prioritet än vad de egentligen förtjänar (1993, s. 159). Det innebär att de kulturella strukturerna i samhället ger individen en känsla av att förtjäna mer eller mindre prioritering i samhället utifrån könsroller. Individens sätt att vara och bete sig, kvinna som man, konstrueras inte endast av självkonstruktion utan konstrueras samtidigt av kulturens köns-polarisering och androcentriska sociala praktiker. Det placerar kvinnorna och männen i olika och ojämlika positioner inom den sociala strukturen för resten av deras liv.

METOD

Examensarbetet är en kvalitativ litteraturstudie som bygger på artiklar gällande gruppen tjejer i svenska skolan. Studiens material består av vetenskapliga artiklar som på något sätt berör populationen. Tjejerna i dem vetenskapliga artiklarna är mellan åldrarna 3-21 år och 25-34 år. Materialet har samlats in genom databassökningar i databaserna "SwePub" och "PsycInfo". SwePub är en databas som bland annat publicerar artiklar som forskare i vårt svenska lärosäte har skrivit. PsycInfo är en internationell databas som bland annat publicerar forskning inom socialt arbete och psykiatri.

KVALITATIV METOD

En kvalitativ metod används för att studera fenomen som exempelvis upplevelser, känslor eller hur någonting opererar (Ahrne & Svensson, 2015, s. 10). Kvalitativ data mäts inte, istället konstaterar datan att något finns, hur det fungerar och när det förekommer. Examensarbetet tittar på någonting som vi vet finns, tjejer i Sverige, och hur de existerar och fungerar i ett skolsammanhang. Vidare i kvalitativa analyser är forskaren intresserad av de termer som framkommer och vilken betydelse dessa har för de personer som ingår i forskningen (2015, s.10). I arbetet är det fenomenet tjejer i skolan och relationen/interaktionen mellan tjejernas diagnos och skolan som studeras. Det fenomenet analyseras utifrån begrepp i frågeställningarna som möjligheter, svårigheter och stöd. Arbetet bygger därigenom på analyser av termer som berör det tidigare nämnda fenomenet och vilken betydelse de termerna har för tjejerna. Analysen bygger även på en utvald teori som går ihop med en kvalitativ metod. Teorin behövde därigenom analysera arbetet åtminstone utifrån ett fenomen, social interaktion eller en samhällsstruktur.

Sammanfattningsvis är kvalitativ data, metod och analys bra att använda för att undersöka sociala interaktioner och konstruktioner i samhället (Eliasson, 2018, s. 27). Kvalitativa metoder är bra för att kolla på data som inte går att kvantifiera, vilket innebär någonting mätbart i siffror eller liknande. Examensarbetet syftar till att undersöka tjejers situation

kopplat till skolan i Sverige. Arbetet berör sociala och samhällseliga fenomen, vilket är anledningen till valet av en kvalitativ metod och analys. Det som kvalitativa metoder dock missar är just mätbarheten i siffror och att kunna generalisera resultaten för att se till ett större sammanhang (2018, s. 27). Examensarbetet är snarare en djupdykning av specifikt tjejernas situation kopplat specifikt till den svenska skolan.

DATABASSÖKNINGAR

Sökningarna har organiserats och utförts i enlighet med en sökguide från Malmö Universitets Bibliotek hemsida (<https://libguides.mau.se/socarbfyra/sokteknik>, 2021). Redovisningen av sökningarna och valet av sökord har också utformats utifrån samma sökguide. Eftersom arbetet har en deadline har sökorden formulerats i syfte att smälta av antalet träffar som inte är relevanta för forskningsämnet. Sökningarna i "SwePub" gjordes 15:e och 20:e november (2021) och sökningarna i "PsycInfo" utfördes 22:a november och 6:e december (2021). Nedanför följer sökorden, kombinationerna av sökorden och antalet träffar för varje databas.

SwePub: (Autism) AND (girls OR women* OR kvinna* OR tjejer*) AND (school OR skola*), referegranskat, 27 träffar

PsycInfo: noft(Autism) AND noft(Sweden) AND noft(School), Peer reviewed, 619 träffar

PsycInfo: noft(Autism) AND noft(Sweden) AND noft(School) AND noft(girls), Peer reviewed, 67 träffar

Urvalsprocessen bestod av tre stadier. första urvalet gjordes utifrån de titlar som framkom vid sökningarna. Alla titlar som på ett eller annat sätt berörde populationen eller enstaka delar av populationen togs med i urvalet. Det andra urvalet gjordes utifrån artiklarnas abstract och nyckelord. Artiklarnas abstract och nyckelord behövde vara tydligt kopplade till populationen eller tillräckligt kopplade till delar av populationen. Exempelvis innebar "tydligt kopplade" att nyckelorden och abstraktet innehöll orden tjejer/kvinnor, autism, Sverige och skola. Om artiklar var "tillräckligt kopplade" innebar det att abstraktet eller nyckelorden bestod av orden autism, Sverige och skola, eller tjejer, Sverige och autism. Vissa komplikationer uppenbarades under första och andra urvalet. Även fast sökningarna var specifikt formulerade för att resultera i artiklar om autism, handlade majoriteten av artiklarna om ADHD och inte om autism. Vissa artikelrubriker var tydliga med vilken population som undersöktes och kunde därigenom sorteras bort vid första urvalet. Däremot var vissa rubriker mindre tydliga och artiklarna fick därigenom sorteras bort under andra urvalet. Det tredje och sista urvalet gjordes genom att grundligt läsa igenom artiklarna från andra urvalet och säkerställa att artiklarna faktiskt handlade om forskning kring populationen. Då artiklarna var skrivna på engelska och abstrakten i vissa fall innehöll många förkortningar och beteckningar, för olika typer av tester, kunde det vara svårt att avgöra om artiklarna var relevanta för examensarbetet. Av den anledningen var det slutligen ett fåtal artiklar som valdes bort i det tredje urvalet.

Antalet användbara källor gick från 713 träffar i databaserna till slutligen sju artiklar och ett konferensbidrag som var relevanta för arbetet. Även fast urvalet i jämförelse med antalet träffar var ganska litet var en av artiklarna och även konferensbidraget inte endast inriktade på Sverige som undersökningsgrupp (Kassee et al. 2020, s. 3 & Lindblom et al. 2016). Kassee et al. artikel innefattar 40 studier där majoriteten kom från Nordamerika och Europa.

Av dessa studier var en från Sverige och en från Danmark (2020, s. 10-11). Konferensbidraget av Lindblom et al. (2016) har som syfte att göra studier i både Sverige, Finland och England för att sedan jämföra dem med varandra. Det är därigenom tre studier som pågår samtidigt, en i Sverige, en i Finland och en i England. Informationen om det här är viktigt för att ytterligare påvisa att det har varit svårt att hitta forskning om forskningsämnet. Istället har jag hittat olika bitar av tjejnarnas skolsituation i olika vetenskapliga artiklar. Jag har därigenom behövt relatera dem till varandra, hitta mer generella kategorier som berör alla olika artiklar och sortera in dem i grupper. Kategorigrupperna bestämdes slutligen för att vara psykisk hälsa, fysisk hälsa och autism i skolsituationen.

EXKLUDERAD SÖKNING

Det gjordes en annan omgång med sökningar den 16:e december i PsycInfo och SwePub som inte inkluderas i studien. Anledningen till att sökningen exkluderades var för att sökresultaten inte berörde den valda populationen för studien eller bestod huvudsakligen av konferensbidrag, som saknade resultat och minimalt berörde det relevanta området. Därigenom har dessa exkluderats från det använda materialet. Eftersom sökningarna däremot var en del av sökprocessen och för att påvisa att det har varit svårt att hitta forskning om ämnet, så inkluderas sökorden, kombinationerna och antalet träffar här nedan.

PsycInfo: noft(Autism) AND noft(school improvement efforts) OR noft(school efforts) AND noft(sweden), Peer reviewed, 73 träffar

PsycInfo: noft(disability) AND noft("school improvement") OR noft("school efforts") AND noft(sweden), Peer reviewed, 26 träffar

SwePub: (disability) AND (sweden) AND (school improvement* OR school efforts*), Refereegranskat, 17 träffar

Syftet med sökningarna var att försöka samla in mer material till arbetet än det som redan samlats in. Sökningen syftade även till att hitta artiklar som kunde specificera skolans arbete med personer med autism. Oturligt nog tillförde de 116 träffarna ingenting till materialet eftersom texterna inte var relevanta för mitt forskningsområde.

FORSKNINGSETIK

Examensarbetet anses mer forskningsetisk om studiens frågeställningar är vetenskapligt baserade, att en korrekt metod används och utförs korrekt, att studien inte exkluderar information och observationer som skiljer sig från författarens tes och att studien har ett upplägg som möjliggör svar på forskningsfrågorna (Vetenskapsrådet, 2017, s. 16). Jag har använt mig av och refererat till källor och guider som visar på min artikels struktur och metod. Jag har som avsikt i arbetet att framföra de processer som arbetet bygger på och de vedermödor som har uppenbarats under processerna, i syfte att uppfylla Vetenskapsrådets riktlinjer. Vidare är det viktigt att innefatta någon typ av felanalys eller diskussion om tänkbara felkällor och förhållanden som kan ha påverkat arbetets resultat (2017, s. 28). Arbetet är en litteraturstudie och därigenom har endast artiklar som är etiskt prövade inkluderats. Det innebär att artiklarna har blivit etiskt prövade, erkänts som vetenskapliga artiklar och godkänts att publiceras som vetenskapliga artiklar. Det material jag använder är redan etiskt prövat, men avsikten är givetvis att beakta Vetenskapsrådets riktlinjer för hur ett

etiskt arbete ska utföras och skrivas. Under rubriken "Diskussion" kommer felkällor och arbetets vedermödor att diskuteras.

RESULTAT & ANALYS

I resultat och analysdelen kommer artiklarnas resultat, som har kopplingar till mitt syfte och mina frågeställningar, att presenteras och även analyseras utifrån de teoretiska begrepp som framförts i teoridelen. Artiklarnas resultat kommer även att kopplas till kunskapsläget. Resultat och analysdelen är uppdelad i tre underrubriker, psykisk hälsa, fysisk hälsa och autism i skolsituationen. Alla underrubriker har samma struktur, de börjar med en kort inledning av artiklarnas författare och kortfattat vad artiklarna handlar om, för att sätta perspektiv på vad som kommer att presenteras. Sedan följer resultaten från artiklarna och kopplingar till teori eller kunskapsläget. Underrubrikerna avslutas med en kortfattad sammanfattning av de resultat som framförts.

PSYKISKA HÄLSA

Artiklarna av Nydén, Hjelmquist och Gillberg (2000), Åsberg et al. (2010) och Domellöf, Hedlund och Ödman (2014) berör tjejers psykiska hälsa. Nydén, Hjelmquist och Gillbergs (2000, s. passim) artikel undersökte tjejer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och om de, utifrån mätt kognition och sinnest teori, är annorlunda från killar med samma diagnoser eller tjejer utan funktionsnedsättningar. Åsberg et al. (2010, s. passim) jämför i sin artikel tjejer, tjejer med ADHD och tjejer utan diagnos med varandra utifrån deras läskunnighet, icke-verbala förmåga och muntligt ordförråd. I en del av studien jämförs specifikt tjejer med killar med AST från författarnas tidigare forskning. Domellöf, Hedlund och Ödmans (2014, s. passim) artikel syftar till att undersöka hälsorelaterad livskvalité hos barn och ungdomar med olika typer av funktionsnedsättningar, bland annat AST, och jämför dem med varandra.

Resultaten visade på att tjejer med funktionsnedsättningar har lägre kognitiv förmåga än tjejerna utan nedsättningar (Nydén, Hjelmquist & Gillbergs, 2000, s. 183). De hade även större problematik när det kom till faktorn "frihet från distraherbarhet" än tjejgruppen utan nedsättningar. Tjejerna var även mer nedsatta på ett mentalt stadi e i jämförelse med killarna med AST, även fast killarnas problematik syntes mer utåt (2000, s. 184). En anledning bakom det kan vara att tjejerna med neuropsykiatriska nedsättningar trots ha bättre färdigheter i kommunikation och social imitation. Det betyder dock inte att tjejerna har mindre allvarliga sociala problem utan endast att de är bättre på att ytligt maskera problemen. Här finns det likheter med Bems (1993, s. 159) idé om att samhället har formats på ett sådant sätt som gör att kvinnor underprioriterar sig själva, även när de förtjänar att prioriteras. Precis som kvinnorna i Bems teori som underprioriterar sig själva utifrån sociala strukturer så kan författarnas tro om att tjejerna har bättre färdigheter i kommunikation och social imitation göra att tjejerna försöker leva upp till de sociala uppfattningarna. Det kan även handla om att tjejerna inte tror att de förtjänar att uppmärksammas och därigenom försöker gömma sin problematik genom dessa "färdigheter" de tillskrivits. Vidare visar forskningen att tjejgruppen med funktionsnedsättningar, däribland AST, har generellt större svårigheter med sin kognitiva förmåga och mentala hälsa i jämförelse med killarna med samma nedsättningar och tjejgruppen utan nedsättningar (2000, s. 184).

Vidare framkom det att barnen med AST i jämförelse med barnen med hörselnedsättningar hade signifikanta problem när det kom till punkterna att "se efter sig själv" och att känna sig

“orolig, ledsen och olycklig” (Domellöf, Hedlund & Ödman 2014, s. 1879). AST gruppen upplevde sina begränsningar och rapporterade dem i enlighet med resultatet från studiens test (2014, s. 1880). De rapporterade därigenom i enlighet med arten av deras funktionsnedsättning, alltså att gruppens ansedda funktionsnedsättningar “art” stämde överens med hur gruppen upplevde sina begränsningar i studien. Det som AST gruppen däremot inte rapporterade in var deras lägre generella hälsa till samma utsträckning som ett tidigare test visade på. Detta skulle kunna vara ett tecken på en motståndskraft hos barnen med funktionsnedsättningar. Det innebär att barnen motsätter sig att rapportera deras självskattade hälsa. Det skulle i enlighet med Bems (1993, s. 159) teori kunna kopplas till idén om att personer, eller kvinnor enligt Bem, som ses som avvikande och annorlunda i samhället underprioriterar sig själva på grund av samhällets syn av dem. Individerna har en idé om hur samhället uppfattar och interagerar med dem och därigenom underprioriterar sig själva i enlighet med samhällets syn. Det skulle kunna förklara varför barn med funktionsnedsättningar motsätter sig att rapportera sin upplevda hälsa. Om de är medvetna om andras uppfattningar av hur deras hälsa ska vara finns det en risk att de väljer att inte rapportera deras självskattade hälsa om den avviker från den hälsa de anses ska ha. Någoting bekymmersamt är dock att den gruppen barn också uppger att de har ökad problematik kopplat till punkten “orolig, ledsen och olycklig” (2014, s. 1880-1881). Enligt Domellöf, Hedlund och Ödman är ökad medvetenhet om individens funktionella begränsningar, utifrån nedsättningen, en bidragande faktor till ökad risk för minskat välbefinnande hos barnen. Utifrån processerna i linserna köns polarisering och biologisk essentialism beror den ökade risken för minskat välbefinnande inte endast på om individen är medveten om begränsningarna (Bem, 1993, s. 2 & 38). Det är även beroende på vad samhället kulturellt tillskriver funktionsnedsättningen, vilka värderingar den därigenom får och hur samhället därefter interagerar med det funktionsnedsatta barnet. Precis som nämnt ovan, att barnen inte rapporterar in sin upplevda hälsa, kan barnens medvetenhet om deras funktionella begränsningar även påverkas av deras medvetenhet av de egenskaper och värderingar som samhället och andra personer tillskriver begränsningarna. Det kan orsakas genom barnens medvetenhet av deras funktionella begränsningar i sig själva, men det kan även handla om begränsningarnas tillskrivna egenskaper och värderingar från andra, eller båda i kombination.

Tjejer med relativt högfungerande neuropsykiatriska nedsättningar är mer neurokognitivt påverkade än motsvarande killar (Nydén, Hjelmquist & Gillbergs, 2000, s. 184-185). Det innebär att tjejernas mentala kognitiva förmåga påverkar dem mer än motsvarande grupp killar med autism. Även fast tjejerna från en klinisk synvinkel visar på mindre dramatiska ytligt synliga symtom än killarna, kom det fram att de hade mer omfattande brister gällande deras kognitiva förmåga i generellt. Därigenom är det möjligt att tjejgruppen med funktionsnedsättningar kan vara i större behov av specialpedagogik och sociala habiliteringsprogram än motsvarande killgrupp. Det här skulle kunna vara ett tecken på androcentrismen och biologisk essentialism, nämligen att män genom sina maktpositioner i Sveriges historia har byggt upp sociala institutioner och kulturella diskurser som automatiskt privilegierar män i samhället (Bem, 1993, s. 32 & 79). Utifrån dessa anses mannen som centrum eller den centrala varelsen som allt i samhället kretsar kring, medans kvinnan anses som avvikande och ej jämlik till mannen. Utifrån den synvinkeln finns det en risk för att kvinnor inte observeras och behandlas utifrån sina egna tillstånd och situationer, utan jämförs med mannens tillstånd och behandlas utifrån en manscentrerad mall som gör att kvinnor inte får sina behov tillgodosedda. I samförstånd med detta framför Nydén, Hjelmquist och Gillberg (2000, s. 180) att tjejer är underrepresenterade i deras forskningslitteratur, vilket kan ha att göra med en övertro på killar och män som prototyper för diagnostiseringen av

personer med autism. Det innebär att killar och män med autism är en grundform eller mall för diagnosen autism och kriterierna för att diagnostiseras med autism bygger på killarnas typiska symtom av autism, vilket också är i enlighet med Bems teori som nämndes ovan.

Åsberg et al. (2010, s. 69) framför att utifrån en av de utförda testerna hade 35% av tjejerna som undersöktes läsförståelsesvårigheter. Det var däremot även vanligt med ordavkodningssvårigheter (21%) och stavningssvårigheter (25%) inom tjejgruppen. Utifrån dessa resultat har tjejerna större svårigheter i jämförelse med tjejgruppen utan nedsättningar. Dock eftersom antalet tjejer i grupperna inte var så stora bör resultaten beaktas varsamt. Däremot i ett annat test framgick det att skillnaderna mellan tjejerna och tjejer utan nedsättningar inte hade några statistiska skillnader när det kom till stavning och ordavkodning (2010, s. 68). Åsberg et al. lyckades inte heller replikera resultatet om lägre förmåga i läsförståelse för tjejerna i jämförelse med tjejer utan nedsättning. En anledning till det kan vara att det finns könsskillnader, då tidigare forskning har fokuserat huvudsakligen på killar med AST och inte skillnaden mellan tjejer, killar med AST och tjejer utan nedsättningar. Exempelvis har killar med AST i tidigare forskning haft det lättare med läsförståelse om de fick läsa om ett ämne som intresserade dem, medan läsintresset inte spelade någon större roll för tjejernas förståelse. Här kan ännu en koppling dras till Bem och hennes teori om androcentrism eftersom Åsberg et al. framför att tidigare forskning som tjejernas resultat jämförs med har huvudsakligen fokuserat på killar med AST och deras symtom på autism (Bem, 1993, s.42; Åsberg et al. 2010, s. 68). Tjejerna jämförs därigenom med killar med autism, deras symtom och tidigare forskningsresultat, men det visar sig att tjejerna skiljer sig från dem. Tjejernas resultat avviker från tidigare forskning om personer med autism, vilket kan bero på att majoriteten av den tidigare forskningen har varit manscentrerad. Därigenom resonerar Åsberg et al. att det kan ha att göra med biologiska skillnader mellan könen, medan Bem framför att det skulle kunna bero på att tjejerna har stigmatiserats eller inte synliggjorts i samhället på grund av deras "avvikande" eller "annorlunda" symtom och situation (1993, s. 101). Det skulle kunna vara biologiska skillnader mellan könen som är anledningen bakom skillnaderna mellan resultaten, med det kan även ha förekommit på grund av de samhälleliga och kulturella aspekterna kring deltagarna i studierna.

Sammanfattningsvis har tjejerna lägre kognitiv förmåga och större mentala svårigheter generellt i jämförelse med killar med samma diagnoser och tjejer utan diagnoser. Tjejerna har även enligt vissa studier större läs-, stav- och ordavkodningssvårigheter. Däremot finns det tester som framför att tjejerna inte har några statistiska skillnader från de andra grupperna gällande just läs-, stav- och ordavkodningssvårigheter. Tjejerna tros ha bättre förmåga att kommunicera och socialt imitera andras beteenden i jämförelse med killar med AST. Det betyder däremot inte att tjejerna har mindre svårigheter bara för att de är kapabla till att maskera sina symtom. Tjejerna är även underrepresenterade i forskningslitteraturen då tidigare forskning har huvudsakligen fokuserat på killar med AST. Skillnaderna mellan resultaten kan bero på att det finns biologiska skillnader mellan könen, men kulturella och samhälleliga aspekter kan också ha påverkat studiernas resultat och bör inte frånses.

FYSISKA HÄLSA

Artiklarna av Kasee et al. (2020) och Kopp, Beckung och Gillberg (2010) berör tjejernas fysiska hälsa. Artikeln av Kasee et al. (2020, s. passim) handlar om könsskillnader kopplat till personer med autisms fysiska hälsa. Kopp, Beckung och Gillberg (2010, s. passim)

framför i sin artikel tjejer, tjejer med ADHD och tjejers utan funktionsnedsättning motoriksvårigheter och jämför dem med varandra.

artiklarna kom fram till att AST- och ADHD-grupperna hade i jämförelse med gruppen från det generella samhället mer dysfunktion kopplat till motoriken, och aktuell litteratur om ämnet tyder på att tjejerna har lägre livskvalitet, allmän hälsa och har fler övergripande fysiska hälsoutmaningar jämfört med killar med autism (Kopp, Beckung & Gillberg, 2010, s. 350 & 355; Kassee et al. 2020, s. 17). Vidare är det därför ganska vanligt för personer med AST att ha problem med kontroll av deras motorik. AST-gruppen (45%) hade procentuellt fler problem med grov- och finmotoriken än ADHD-gruppen (15%) enligt MNP-bedömningen (2010, s.356). Tjejerna, tjejer med ADHD eller tjejer med både AST och ADHD hade i jämförelse med tjejer utan diagnos fler koordinationsproblem kopplade till tjejernas motorik (2010, s. 357). Fyra av fem förskole tjejer med AST hade också motoriska koordinationsproblem. AST-gruppen framförs ha mer allvarliga motoriska- och känselnedsättningar än ADHD-gruppen. När det kommer till typen av problem vid motorik kontrollen så finns det inga tydliga skillnader mellan AST- och ADHD-gruppen, vilket innebär att grupperna har liknande typer av problem. Däremot rapporterar AST-gruppen signifikant mer motoriska problem, vilket innebär att AST-gruppen rapporterar fler gånger än ADHD-gruppen (2010, s. 359). Föräldrarnas rapporter om andelen motoriska försämringar hos tjejer med AST och ADHD i skolan är näst intill dubbelt så höga i jämförelse med de värden som framställts i professionella tester.

Det visade sig att klinik hänvisade tjejerna med AST och ADHD hade ett jämförelsevis lågt deltagande på skolans idrott jämfört med icke kliniskt hänvisade tjejer (Kopp, Beckung & Gillberg, 2010, s. 357). Frekvensen av "Developmental Coordination Disorder" (DCD) är lägre i AST och ADHD tjej-grupperna i jämförelse med tidigare studier innehållande huvudsakligen manliga deltagare. Detta är ännu ett exempel som kan kopplas an till androcentrism och biologisk essentialism, nämligen att Kopp, Beckung och Gillberg också nämner att tidigare studier innehåller huvudsakligen manliga deltagare som tjej-grupperna jämförs med (Bem, 1993, s. 42 & 32). De tidigare studierna visar på hur mannen historiskt har fått en central roll i samhället och undersökningar och studier om ämnet har med störst sannolikhet därigenom huvudsakligen inriktat sig på män. Vidare skulle skillnaderna mellan grupperna kopplat till DCD kunna bero på att det existerar könsskillnader, som inom motoriken gynnar tjejer mer än killar. Frekvensen av DCD är lägre i tjejgruppen med AST och ADHD i jämförelse med tidigare studerade manliga deltagare. Det finns möjligheter att det existerar könsskillnader som gynnar tjejerna mer än killarna, men ändå är det vanligare för tjejgruppen att inte delta på idrotten i jämförelse med tjejerna utan diagnos. Enligt biologiska essentialismen ska man inte endast titta till individens biologi för att förstå verklighetens universaler utan även titta till kulturen och socialiseringen i individens liv (Bem, 1993, s. 22-23). det skulle därigenom även kunna finnas andra aspekter, inom exempelvis kulturella och sociala samhällsstrukturer, än de biologiska som påverkar tjejernas fysiska hälsa och deras deltagande på idrotten i skolan. Det skulle även kunna vara en kombination av både individens biologi och kulturella och sociala aspekter, som förklarar varför tjejerna verkar mer gynnade i motoriken än killarna men fortfarande deltar mindre än killarna.

Vidare i Kassee et al. (2020, s. 3) framförs tre funna huvudteman kopplade till tjejers hälsotillstånd. Det första huvudtemat handlade om att tjejerna i jämförelse med killar med autism och tjejer utan nedsättning upplever mer generellt omfattande fysiska hälsotillstånd. Det andra temat handlade om att epilepsi framstår mer vanligt hos tjejerna än tjejer utan

nedsättningar eller pojkar med autism. Det sista huvudtemat handlade om att tjejerna kan uppleva fler menstruationsrelaterade komplikationer, komplikationer i de körtlar som producerar och utsöndrar hormoner direkt till blodet (endokrina) och andra reproduktiva hälsotillstånd i jämförelse med tjejer utan nedsättningar. Tjejerna har högre risk för fysisk funktionsnedsättning, blindhet och dövhet jämfört med killar med autism. Tjejerna mellan 25-34 år är även mer benägna till att anmäla "dålig allmän hälsa" än killar med autism i samma ålder. I ett kliniskt register över 4123 ungdomar var det vanligare för autistiska tjejer att ha fysiska hälsotillstånd som infektioner, allergier eller neurologiska tillstånd än hos killar med autism (2020, s. 3 & 14). Det framkom även att tjejerna hade förhöjda odds för majoriteten av de nämnda hälsotillstånden i jämförelse med tjejerna utan nedsättningar (2020, s. 15).

Som nämnt tidigare tyder litteraturen på att tjejer har lägre livskvalitet, allmän hälsa och fler övergripande fysiska hälsoutmaningar i jämförelse med killar med autism (Kassee et al. 2020, s. 17). Det är dock fortfarande svårt att veta vilka specifika tillstånd, förutom epilepsi, som är vanligare hos tjejer än killar med autism eller icke-autistiska tjejer. På grund av genus och könsrelaterade hinder och att tjejerna inte har en uppenbar intellektuell funktionsnedsättning, kan det vara så att tjejers "klassiska" symtom på autism är underrepresenterade i aktuell litteratur. Svårigheter och hinder när det kommer till att representera tjejers "klassiska" symtom på autism kan ha att göra med föreställningen av vilka symtom som räknas som "klassiska". Eftersom undersökningsinstrumenten för att diagnostisera individer med autism är baserade på forskning om män, kan även föreställningen av vilka symtom som symboliserar autism huvudsakligen baseras på mäns symtom (Bem, 1993, s. 42). Det är ett exempel på androcentrism där mannen och hans egenskaper ses som det normala och kvinnan som någonting avvikande och annorlunda. Därigenom kan det vara svårt att upptäcka och uppmärksamma tjejernas symtom av autism eftersom de "klassiska" symtomen i samhället är baserade på killars med autismsymtom. Denna upptäckt om tjejers skillnader från tjejer utan nedsättning och killar med autism har en ytterst klinisk relevans och vården bör fokusera på att förbättra den fysiska hälsan för alla individer med autism, men framförallt för tjejerna (2020, s.18-19). Ett extra fokus på och förbättrad uppmärksamhet av ämnet kan även göra det lättare att tidigare identifiera tjejerna. Snabbare identifiering av diagnosen och behandling av den kommer både att underlätta den fysiska och mentala hälsan för individer med autism hela livet ut. Det är ytterst viktigt därigenom att fortsatta studier inom ämnet innefattar ett tillräckligt antal tjejer för att täcka ämnesområdet. Anledningen till det är för att möjligtvis kunna undersöka hur faktorer som exempelvis fysisk och mental hälsa sammanflätas och även undersöka utifrån genus- och könsorienterade linser (2020, s. 20). Kopp, Beckung och Gillbergs aktuella studie (2010, s. 359) visar på att det finns ett samband mellan motoriska koordinationsproblem och autistiska symtom bland tjejerna. Studien påvisar även att kombinationen av en huvuddiagnos som AST och motoriska funktionsnedsättningar äventyrar tjejernas dagliga liv ytterligare (2010, s. 360). Utan interventioner kommer denna kombination att få betydande konsekvenser på de sociala, psykiatriska och pedagogiska delarna av individens liv. Det är därigenom viktigt att sådan problematik uppmärksammas och identifieras vid utredningar av behov av särskilt stöd i skolan (SPSM, 2020), vilket innefattar att skolan har en förståelse för dem problematikerna hos tjejerna i skolsituationen och har kompetensen att upptäcka dem.

Sammanfattningsvis hade tjejerna med funktionsnedsättningar mer motoriska problem i jämförelse med tjejgruppen utan funktionsnedsättningar. Tjejerna har lägre allmän hälsa, livskvalité och flera övergripande fysiska hälsoproblem jämfört med autistiska killar. Tidigare studier har huvudsakligen tittat på män och i jämförelse med dem studierna visar

tjejerna på annorlunda resultat än killar med AST. Upptäckten av tjejernas problematik och “klassiska” symtom på autism är nödvändig eftersom det kan synliggöra problemområdet och att exempelvis vården kan börjar underlätta tjejernas situation. Om inga förändringar sker kan det leda till betydande sociala och psykiatriska problem i individens liv. Frekvensen av DCD är lägre hos tjejerna än hos killarna med AST från tidigare studier. Det skulle kunna bero på könsskillnader och biologiska skillnader, men även kulturella och sociala aspekter kan påverka individen och bör därigenom inte föras.

AUTISM I SKOLSITUATIONEN

Artiklarna av Anderson (2020), Törn et al. (2015) och konferensbidraget av Lindblom et al. (2016) berör skolan i förhållande till tjejer. Andersons (2020, s. passim) handlar om att undersöka elever med AST och deras skolgång. Artikel av Törn et al. (2015, s. passim) handlar om att undersöka relationen mellan mobbning och barn med neuroutvecklingsproblem (NUP). Konferensbidraget av Lindblom et al. (2016) handlar om studier som ska göras gällande lärarstudenters attityder mot autismspektrumtillstånd.

Det framgår i Andersons resultat att det finns ett missnöje hos professionella inom skolan och föräldrar när det kommer till lösningar i skolan som separerar elever som anses ha en “onormal utveckling” från elever med “typisk utveckling” (2020, s. 4357). Den process som föräldrarna och de professionella är missnöjda med kan liknas med Bems (1993, s. 101) teori om köns polarisering där samhällets kultur och individer har blivit indelade i 2 manus som i sin tur stigmatiserar alla avvikelser från dessa manus. I detta fall är det de “typiskt utvecklade” eleverna som är samhällets manus och standard, medan eleverna som avviker från dessa genom att vara “onormalt utvecklade” blir därigenom stigmatiserade. Det kan även förekomma att eleverna som är avvikande blir kategoriserade av de “typiska” eleverna, vilket kan påverka individens beteenden, den sociala verkligheten och sorteringen av individer i skolan (1993, s. 125). Vidare framgår det att elever med AST har relativt hög frånvaro som sedan ökar när eleven börjar gymnasiet (Anderson, 2020, s. 4363). Tjejerna har större frånvaro med annan anledning än sjukdom jämfört med killar med AST (2020, s. 4361). Den största skillnaden gäller under kortare perioder av frånvaro, vid fyra veckor och över är frånvaron mer liknande. Anledningen till frånvaron handlade enligt föräldrarna om bristande kompetens gällande autism, bristande anpassningar av skolmiljön, bristande stöd i inläringssituationer och sociala situationer i skolan. Detta kan ses som ett tecken på att tjejerna med autism är stigmatiserade i skolan, ses som avvikande och annorlunda och därigenom inte behandlas utifrån deras behov (Bem, 1993, s. 101 & 80-81). Vid bristande kunskap om tjejer med autismsymtom, behov och beteenden finns det en risk att de i stället upplevs som problematiska och behandlas därefter i skolan. Mobbning nämndes även i begränsad omfattning som orsak till frånvaron. Av föräldrarna var det 14% som kryssade i alternativet “annan anledning” till frånvaron, vilket kunde ha betydelsen att eleven var frånvarande på grund av stress, behov av extra vila, ångest, att eleven inte klarar av utmaningar, depression eller sömnproblem (2020, s. 4361-4362).

Enligt Törn et al. (2015, s. 1056) är dålig social kompetens en viktig riskfaktor att uppmärksamma när det kommer till mobbning. Barn med AST har inte bara svårigheter när det gäller social kompetens utan även beteendeproblem som kommunikationssvårigheter, oflexibilitet och repetitiva och stereotypa handlingar. Enligt Törns et al. resultat finns det dock indikationer på att specifikt sociala färdighetsproblem är unikt relaterbart till personer som utsätts för mobbning. En vidare riskfaktor för mobbningsoffer, som exempelvis barn

med AST, är "social sårbarhet" och även godtrogenhet. Det innebär att personer som riskerar att utsättas för mobbning riskerar i sin situation, specifikt om de har sociala färdighetsproblem och/eller AST, att bli godtrogna och socialt sårbara vilket är faktorer som kan förvärra mobbningen. Resultaten visar att bättre sociala färdigheter hos ungdomar med AST skyddar dem mot mobbning. Även fast två tidigare studier inte har funnit att personer med svårigheter kopplat till sociala färdigheter är specifikt förknippat med mobbningsoffer, så finns det andra studier som överensstämmer med Törns et al. resultat. I studien fann Törn et al. en trend att sambandet mellan mobbningsoffer och NDP är starkare för tjejer än killar, även om det statistiskt var ej signifikant. Trenden indikerar att tjejerna i jämförelse med killarna med liknande NDP: er kan vara mer sårbara när de utsätts för mobbning. Det är dock en trend som behöver forskas mer om för att säkerställas. Det här är också ett exempel på androcentrism, gällande ett område där det inte finns tillräckligt med forskning om tjejers situation i relation till killars situation. Det är ännu ett område som visar på att det saknas tillräcklig forskning om tjejernas tillstånd men att det finns mer forskning om killarnas tillstånd, vilket indikerar att killarna med autism är i centrum och att tjejerna är avvikande (Bem, 1993, s. 42).

Sambanden mellan barnen med NUP, som exempelvis barn med autism, och mobbning berodde på två faktorer, de genetiska faktorerna och unika miljöfaktorer (2015, s. 1054). Det innebär att barnens genetiska faktorer och de unika miljöerna där barnen interagerar med varandra, i kombination, påvisar sambandet mellan barn med autism och mobbning. Det är därigenom inte endast dessa individuella faktorer som spelar en roll vid mobbning. Mobbning sker i en social kontext som också är påverkad av kontextuella faktorer, som de genetiska och unika miljöerna (2015, s. 1057). Men eftersom de individuella faktorerna också påverkar risken för mobbning är de individuella faktorerna enligt Törns et al. resultat en viktig punkt att åtgärda för att minska antalet mobbningsoffer. Det kan vidare vara ett viktigt steg att allmänt minska NUP:s i barnens barndom och i synnerhet minska tjejers sociala interaktionsproblem för att i framtiden kunna reducera barnens risk att bli utsatta för mobbning.

Vidare analyserades relationen mellan elevers kön och skolans utbildningsstöd i Andersons resultat (2020, s. 4362). Föräldrarna till barn med autism framförde olika typer av exempel på utbildningsstöd, vilket var anpassad pedagogik, anpassade studieprogram, stöd från speciallärare/specialpedagog, resurspersoner, resursskolor, anpassat läromedel, undervisningsgrupper, hemundervisning och individuell undervisning. De stöd som eleverna med AST specifikt fått tillgång till enligt föräldrarna var stöd från speciallärare/specialpedagog, stöd från lärare som anpassade pedagogiken i klassrummet, stöd genom resurspersoner och stöd genom anpassat lärmaterial. Det är bland annat sådana stöd som eleverna har rätt till efter att en utredning har utförts och ett åtgärdsprogram har utformats (SPSM, 2020). Resultaten visade på att det var vanligare för killar med AST (80,6%) att få stöd av resurspersoner än för tjejer (19,4%) (Anderson, 2020, s. 4362). Det är även mer vanligt för killar (81,6%) med individuell- eller hemundervisning jämfört med tjejer (18,4%). Killar med AST får även utbildningsstöd oftare än tjejer oberoende av vilken typ av stöd det gäller. Ännu en koppling till androcentrismen kan göras här, då killarna i stor grad har större möjligheter att få tillgång till olika stöd jämfört med tjejerna (Bem, 1993, s. 42). Det kan också ha att göra med att mannen genom historien har ansetts som centrum och därigenom prioriteras då det kan vara lättare att identifiera deras behov jämfört med tjejernas, eftersom tidigare forskning har fokuserat på killar med autism. Dessa resultat är även intressanta med tanke på att skollagen är tydlig med att alla elever oberoende av situation ska

ha tillgång till och samma möjligheter att få stöd (SFS 2021:452, 1 kap. 4§), men att det trots det är stora skillnader procentuellt mellan tjejerna och killarna.

Fortsättningsvis i Anderson (2020, s. 4363) visar resultatet på att nästan 50% av eleverna med AST inte når kunskapsmålen i huvudämnena. Det framgår dock inga större skillnader mellan tjejer och killar med AST när det kommer till godkända eller underkända betyg i matematik, svenska och engelska (2020, s. 4362-4363). Det fanns däremot en tydlig skillnad i välbefinnande mellan tjejerna och killarna med AST. Av de som trivdes i skolan var det 79,5% av AST killarna och endast 21,5% av tjejerna. Det var ungefär samma procentuella skillnad mellan grupperna när det kom till användning av pedagogiskt stöd, killarna 78,6% och tjejerna 21,4%. Studie tyder på att det saknas kunskap om autism, hur undervisningen ska anpassas efter elever med autism och de stöd som erbjuds är för tillfället bristfälliga speciellt när det kommer till tjejer (2020, s. 4364). Enligt teorin skulle en anledning, till att tjejerna har mindre procentuella resultat i jämförelse med killar med AST, vara att män i historien har genom tiderna organiserat androcentriska förmåner som inte bara stänger av tjejerna från institutioner utan har även byggt upp grundläggande antaganden av verkligheten i institutionerna (Bem, 1993, s. 79 & 132). Vad det innebär är att tidigare androcentriska organiseringar har gett upphov till en generell verklighet där kvinnor anses som avvikande och stigmatiseras av den verkligheten i institutioner, däribland skolan (1993, s. 101 & 132). Den skapade verkligheten i skolan kan vara en av anledningarna till att tjejerna är underprioriterade när det kommer till att använda pedagogiskt stöd och andra insatser som underlättar tjejernas trivsel i skolan. Vidare visade det sig att elevernas med AST, men specifikt tjejernas, skolsituation är i behov av vidare undersökningar. Trots dessa resultat uppfattade föräldrarna i allmänt att barnen trivdes i skolan och att det pedagogiska stödet var bra. Föräldrarna framför däremot också att anpassad pedagogik som muntliga uppgifter, tydliga scheman och material och stöd från speciallärare är de stöd som har underlättat barnens svårigheter mest (2020, s. 4363-4364).

Lindbloms et al. (2016) konferensbidrag framför tankar om vilka resultat, baserat på forskning, de kommer att ha i slutet av deras tre studier. Studierna fokuserar på att undersöka lärarstudenters attityder till AST. De resonerar att utifrån tidigare forskning bör de få resultat som att lärarstudenternas attityder mot AST kommer att huvudsakligen vara positiva, kvinnliga studenter kommer att ha mer positiva attityder än männen, studenter som är färdigutbildade inom specialpedagogisk inriktad lärarutbildning eller studenter som har haft tidigare interaktioner med personer med AST kommer att ha mer positiva attityder till det. Den insamlade pilotdatan tyder på att resultaten som medföljer det framtida forskningsprojektet kommer att uppmuntra lärarstudenter att reflektera över sina attityder mot alla elever med olika särskilda funktionsnedsättningar och behov. Lindblom et al. (2016) hoppas på att den uppmuntran leder till en positiv inverkan på lärarstudenternas praktik i klassrummet. Att lärare i framtiden skulle kunna vara mer reflekterande över sina egna attityder och påverkningar i klassrummet, skulle kunna göra en stor skillnad på samhällsnivå, då det enligt Bem (1993, s. 22) skulle kunna vara ett modernt verktyg för att börja förändra samhälleliga strukturer som bland annat baseras på androcentrism, köns-polarisering och biologisk essentialism. Att förändra redan existerande androcentriska och köns-polariserande strukturer i samhället tar dock lång tid (Bem, 1993, s. 32). Även fast vi har modern teknik som i dagens samhälle gör det svårare för sådana strukturer att skapas och accepteras, kan de inte ta bort redan skapade strukturer som är aktiva i samhället.

Sammanfattningsvis uttrycker föräldrar och professionella inom yrket ett missnöje för de anpassningar i skolan som separerar klassen i elever med "typisk utveckling" och elever med

“onormal utveckling”. Nästan 50% av elever med AST når inte kunskapsmålen i huvudämnena i skolan och tjejerna får mer sällan samma stöd och i samma grad som killarna med AST får. Det skulle kunna bero på stigmatiserande strukturer som påvisar en verklighet där tjejerna anses som avvikande och därigenom har underprioriterats vid fördelningen av stöd som syftar till att underlätta elevens trivsel i skolan. Dålig social kompetens hos elever, vilket är en vanlig konsekvens av autism, skapar en större risk för eleverna att bli utsatta för mobbning. Frånvaro hos elever med AST ökar när eleven börjar gymnasiet. Frånvaro av annan anledning än sjukdom är vanligare hos tjejer med AST än killar, när det kommer till kortare perioder av frånvaro. Anledningen till frånvaron kan bland annat vara mobbning men för det mesta har frånvaron att göra med att skolan saknar kunskap om autism, har bristande stöd i inlärningsituationer, bristande anpassningar av skolmiljön och sociala situationer i skolan.

DISKUSSION

Diskussionskapitlet är uppdelat i fyra delar, sammanfattning, metoddiskussion, resultatdiskussion och vidare forskning. Sammanfattningen är en kortare del där resultaten från underrubrikerna i resultat- & analyskapitlet sammanfattas och relateras till arbetets syfte och frågeställningar. Efter det kommer metoddiskussionen där mina övervägningar, valet av metod, databassökningar, trovärdigheten av arbetet och studiens vedermödor diskuteras. Därefter presenteras resultatdiskussionen som innehåller två särskilt överraskande och övergripande fynd från resultat och analyskapitlet som diskuteras utifrån olika infallsvinklar. Där presenteras även ett fynd från en specifik artikel som specifikt väckte mitt intresse. Diskussionskapitlet avslutas med punkten “vidare forskning” där jag baserat på studiens resultat identifierar ett vidare forskningsämne som är i behov av att studeras vidare.

SAMMANFATTNING

Anledningen till min litteraturstudie var att det saknas ett genusperspektiv i forskning gällande tjejer i skolan i Sverige. Därigenom syftade mitt arbete till att undersöka tjejers skolsituation i Sverige, mer specifikt relationen mellan tjejernas diagnos och skolan. För att undersöka ämnet formulerades två frågeställningar gällande tjejernas möjligheter och svårigheter i skolan och vilka stöd tjejerna har tillgång till. Utifrån studien kom jag sammanfattningsvis fram till följande.

Tjejerna hade i generellt lägre kognitiv förmåga, större mentala svårigheter, lägre allmän hälsa, sämre livskvalité och flera övergripande fysiska hälsoproblem i jämförelse med killar med autism. Tjejerna hade i jämförelse med tjejerna utan nedsättning fler problem med deras motorik. De hade även enligt vissa studier större stav-, läs- och ordavkodningssvårigheter än tjejerna utan nedsättningar. Däremot finns det även studier som inte har funnit några skillnader mellan tjejer, killar med autism och tjejer utan nedsättningar när det gäller stav-, läs- och ordavkodningssvårigheter. 50% av elever med AST når inte skolans kunskapsmål i huvudämnena. De specifika stöd som elever med AST har fått tillgång till enligt föräldrarna var stöd genom resurspersoner, genom anpassat läromaterial, stöd från speciallärare/specialpedagoger och stöd från lärare som anpassar pedagogiken i klassrummet. Tjejerna får dock mer sällan samma grad av stöd eller samma typ av stöd som killar med autism får. Anledningen till att tjejer mer sällan ges samma typ av och grad av stöd kan ha att göra med stigmatiserande strukturer i skolan där tjejerna ses som avvikande från normen. De kan ses som avvikande genom att exempelvis inte ha samma “typiska” symtom för autism

som killar, och därigenom underprioriteras eller glöms bort vid fördelningen av stöd. Jämfört med killar med AST uppfattas tjejerna ha en bättre förmåga att kommunicera och socialt imitera andras beteenden, men det innebär inte att tjejerna har mindre svårigheter, snarare innebär det att tjejerna är mer kapabla till att maskera sina symtom. Föräldrar och professionella inom skolan uttrycker ett missnöje för skolans anpassningar som separerar skolklasser i elever med “typisk utveckling” och elever med “onormal utveckling”. Skolfrånvaron ökar för elever med AST när de börjar gymnasiet.

Enligt tidigare studier är frekvensen av DCD lägre hos tjejer än hos killar med AST, vilket skulle kunna bero på biologiska könsskillnader. Däremot är det viktigt att inte utesluta sociala och kulturella aspekter som även de kan ha haft en påverkan på resultatet. Tjejer är underrepresenterade i forskningslitteratur och studier, vilket kan bero på att tidigare forskning huvudsakligen fokuserar på killar med AST. Majoriteten av tjejernas resultat skiljer sig från killarnas. Det skulle också kunna bero på könsskillnader eller kulturella och samhällsliga aspekter. Det är nödvändigt att upptäcka tjejernas “klassiska” symtom på autism och deras problematik i skolan för att synliggöra problemområdet, vilket kan leda till att yrkesverksamma och professionella kan börja underlätta tjejernas situation. Om inga förändringar sker riskerar det att leda till betydande psykiatriska och sociala problem, specifikt för tjejerna. En vanlig konsekvens av autism är “dålig social kompetens”, vilket är en riskfaktor som ökar risken för att bli utsatt för mobbning. Det är vanligare för tjejer, i jämförelse med killar med AST, att vara frånvarande från skolan med annan anledning än sjukdom. Det gäller endast när det handlar om kortare perioder av frånvaro, vid fyra veckor eller mer frånvaro har tjejerna och killarna med AST samma andel frånvaro. Anledningen till sådan frånvaro kan bland annat ha att göra med mobbningen, men den huvudsakliga anledningen till frånvaron handlar om att skolan saknar tillräcklig kunskap om autism, de har bristande anpassningar av skolmiljön, situationer och bristande stöd i inlärningsituationer.

METODDISKUSSION

Arbetet bygger på kvalitativ metod, vilket är en vanlig metod att använda vid studier om fenomen, sociala interaktioner och konstruktioner i samhället. Anledningen till att jag valde att använda en kvalitativ metod var på grund av att mitt examensarbete syftade till att studera tjejernas diagnos och deras skolsituation i Sverige kopplat till diagnosen. Arbetet undersöker därigenom fenomenet tjejer, deras sociala interaktioner kopplat till deras diagnos och skolan och lite om de samhällsliga konstruktioner som styr skolan och personer som tjejerna interagerar med. Utifrån den anledningen valde jag att använda mig av kvalitativ metod i stället för kvantitativ metod. Kvantitativ metod är bra för att mäta i siffror och skapa generaliseringar utifrån resultaten som framkommer vid studien. Om jag hade använt kvantitativ metod i stället för kvalitativ hade forskningsämnet med störst sannolikhet inte fokuserat specifikt på tjejers situation i skolan i Sverige, utan snarare en mer generell studie om elever med autism och deras skolsituation men inte specifikt kopplat till tjejerna eller Sverige. Arbetet hade även fokuserat mer på saker och situationer som går att mäta och bearbeta i exempelvis en tabell eller ett diagram. Det mer generella ämnet hade dock varit mer mätbart än mitt specifika ämne och därigenom hade en kvantitativ metod eventuellt varit mer passande till just det ämnet. Eftersom mitt forskningsämne däremot handlade om sociala och samhällsliga interaktioner, vilket är svårt att göra till någonting mätbart i siffror, så ansåg jag att en kvalitativ metod och analys var mer användbart. Mitt syfte fokuserade på den specifika grupp, tjejer, och deras situation kopplat till ett specifikt sammanhang, den svenska

skolan. Det var också en anledning till att använda kvalitativ metod, eftersom den metoden rekommenderas för studier som syftar till att djupdyka i ett forskningsämne.

Studiens syfte och valda metod påverkade valet av teori som forskningsämnet skulle analyseras utifrån. Jag behövde inte bara en teori som kunde kopplas till syftets olika delar utan den behövde även ha analyserande egenskaper som stämde överens med den valda kvalitativa metoden. Utifrån metoden och syftet behövde jag en teori som på något vis berörde forskningsämnet, tjejer och deras skolsituation i relation till deras diagnos, men samtidigt innehålla teoretiska begrepp som underlättar en kvalitativ analys gällande exempelvis fenomen, konstruktioner i samhället eller sociala interaktioner. Därigenom fann jag Bems teori som berörde alla de nämnda delarna på ett eller annat sätt. Bems teori handlade om tjejers roll i samhället och sociala och kulturella konstruktioner som styr samhällets syn på tjejer, men även hur de utifrån dem har behandlats av samhället. Eftersom teorin framför hur tjejerna har behandlats i samhället kunde teorin på vissa sätt även relateras till deras autism och hur den kan påverkas och ses utifrån samhället. Teorin har varit mycket användbar genom att den innehöll många delar av det som studien och metoden menade att undersöka och analysera. Den var även användbar på så vis att jag kunde applicera delar av den på tjejernas skolsituation kopplat till deras diagnos. Den tillförde nya synvinklar att analysera de valda vetenskapliga artiklarnas resultat utifrån.

Vidare utfördes databassökningar i syfte att finna vetenskapliga artiklar att bygga min litteraturstudie på. Databassökningarna och redovisningen av dem strukturerades utifrån en sökguide på Malmö Universitets Bibliotek hemsida. Sökorden strukturerades utifrån guiden och formulerades i syfte att smalna av ämnet till att få sökresultat som huvudsakligen var relevanta för forskningsämnet och därigenom smalnade av antalet sökträffar. Trots detta syfte var det ändå en majoritet av sökträffarna som visade sig vara ej relevanta. Även fast sökningarna specifikt fokuserade på autism och innehöll sökordet "autism" vid sökningarna, var majoriteten av sökresultaten inriktade på ADHD eller inte tillräckligt inriktade på studiens syfte och frågeställningar. Det kan ha att göra med att sökningarna även var specifikt inriktade på tjejer och skolan i Sverige, vilket det enligt mina sökningar inte finns så mycket forskning om ännu. Om jag inte hade specificerat Sverige eller till och med tjejer i sökningarna, hade jag med störst sannolikhet fått mer sökträffar och därigenom fler vetenskapliga artiklar att använda i studien. Jag gjorde dock ett aktivt val att studera ett ämne som det eventuellt fanns mindre forskning om då studien hade en deadline och mitt ämne blev mer intressant då det verkade vara brist på forskning om det specifika ämnet i Sverige. På grund av arbetets deadline hade det därigenom varit svårare att hinna undersöka ett större ämne och mer material inom tidsramen. Även fast en majoritet av sökresultaten inte var relevanta för forskningsområdet har jag ändå, utifrån de artiklar som använts, fått en känsla av mättnad. Det fanns ingenting mer i databaserna eller i mina utvalda artiklars referenser som jag inte redan hittat eller avfärdat. Det går dock inte att utesluta att det kanske finns mer att hitta, även fast ingenting av det jag har funnit i min studie tyder på det.

RESULTATDISKUSSION

Litteraturstudien syftade till att undersöka tjejers skolsituation i Sverige. Mer specifikt syftar studien till att undersöka relationen mellan tjejernas diagnos och skolan, de möjligheter och svårigheter som tjejerna möts av och de stöd som de har tillgång till. Bems teori om androcentrism, könspolarisering och biologisk essentialism har givit mig en möjlighet att undersöka forskningsämnet utifrån nya och övergripande synvinklar. En sådan synvinkel

framgår i studien gällande tjejerna och att de underprioriteras eller glöms bort i skolan. Det framgår i artiklarna att skolan inte har tillräcklig kunskap om autism eller tjejernas "klassiska" symtom. Det visar sig även att tjejerna maskerar sina symtom och uppfattas mer kapabla till att imitera och kommunicera andras beteenden än killar med autism. Tjejerna har generellt fler och en högre grad svårigheter och problem i skolan, både med sin fysiska hälsa, psykiska hälsa och att få tillgång till stöd. I jämförelse med killar med autism får tjejerna mycket mer sällan tillgång till samma stöd som killarna. En anledning till att skolan inte har tillräcklig kunskap om tjejernas "klassiska" symtom och att tjejerna får mindre stöd i skolan kan vara på grund av att det finns underliggande verklighetsuppfattningar om tjejerna, i jämförelse med killarna med autism, som därigenom stigmatiserar tjejerna. Dessa verklighetsuppfattningar kan handla om sociala, samhälleliga eller kulturella uppfattningar, men det kan även handla om biologiska könsskillnader som kanske existerar mellan tjejerna och killarna med autism. Den underliggande verklighetsuppfattningen har historiskt byggts upp sedan män började komma till makten och började organisera androcentriska institutioner som gav mannen förmåner i samhället. Historiskt har män bland annat format androcentrisk vetenskap, moral, politik och mental hälsa vilket i sin tur har omedvetet byggt upp grundläggande antaganden om verkligheten, sociala seder och kulturella övertygelser som gynnar mannen och missgynnar kvinnan. Det skulle kunna vara en anledning till att tjejer i skolan i dagens samhälle fortfarande har problem med att få samma tillgång till stöd och samma uppmärksamhet inom skolan som killar med autism. För även fast vi idag har tillgång till modern teknik som gör det svårare för sådana strukturer att skapas, så kan inte den moderna tekniken ta bort redan underliggande antaganden och strukturer. Sådana underliggande processer kommer att ta tid att förändra. Utifrån några av artikelförfattarna kunde anledningen till skillnaderna mellan tjejerna och killarna med autism ha att göra med biologiska könsskillnader som inte ännu har undersökts tillräckligt. Men utifrån teorin är de påverkande aspekterna de sociala och kulturella uppfattningar som socialt har konstruerats över tid i samhället. Båda synvinklarna är rimliga och båda synvinklarna skulle kunna existera i relation till varandra, men exakt vilken som faktiskt stämmer eller om de båda stämmer finns det ingen direkt forskning om i Sverige.

Vidare framgår en annan synvinkel när det kommer till bristen på forskning om forskningsämnet tjejer med autism i skolan i Sverige. Det framfördes i majoriteten av artiklarna att det är brist på existerande forskning om ämnet tjejer och deras diagnos i relation till skolan. Det framfördes även att det saknas studier med ett stort antal deltagare. Det finns därigenom inte så många och inte så stora studier gällande forskningsämnet. Artiklarnas resultat som inkluderades i min studie visade på att artiklarna antingen fokuserade på en mindre grupp att intervjuas, en större typ av enkät som skickades ut till deltagarna eller intervjuer med yrkesverksamma eller föräldrarna till barnen. Studierna är även inriktade på enstaka områden som exempelvis tjejernas motorik i skolan, i stället för att titta på generell fysisk hälsa hos tjejerna kopplat till skolan.

Utifrån Bems teori kan bristen på forskning om ämnet bero på liknande faktorer som nämndes ovan. Tjejer och kvinnor har genom historien setts som avvikande och underordnade mannen, medan mannen har genom sin maktposition byggt upp institutioner som privilegierar män och skapar samhälleliga förmåner för dem. Personer och beteenden som på olika sätt kan avvika från mannen kan anses som onaturliga, omoraliska och problematiska i det samhället. I historien har dessa uppbyggnader och uppfattningar setts som naturliga och oundvikliga konsekvenser av kvinnan och mannens biologiska medfödda natur. Det har även vidare bidragit till fortsatt manscentrerad vetenskap, moral, juridik och politik. Att leva i en könskategorisering som denna är en påverkande aspekt som förändrar

sorteringen av individer, individers beteenden och den sociala verkligheten. Under tiden som de androcentriska institutionerna och diskurserna växte fram i samhället skapade de även ett helt nätverk av sociala seder och kulturella övertygelser som vi än idag ser spår av. Dessa seder och övertygelser påtrycker idén om att kvinnan är avvikande i jämförelse med mannen. Det skulle kunna vara en orsak till att forskare inte haft lika stort intresse av att studera tjejerna som att studera killarna med autism. Det skulle kunna bero på de positioner som de har tillskrivits i samhället utifrån svensk historia. Utifrån Bems teori kan en sådan samhällsstruktur kunna vara anledningen till bristen på forskning gällande specifikt tjejer i skolan i Sverige. Om jag bortser från Bems teori så skulle en annan anledning till bristen på forskning om forskningsämnet kunna bero på biologiska könsskillnader mellan tjejer och killar med autism som framfördes som en synvinkel av artiklarna. Det skulle kunna finnas en eventuell biologisk förklaring till hur samhället är uppbyggt. Enligt vissa av artiklarna så visade resultaten på skillnader mellan tjejer och killar med autism, vilket enligt denna synvinkel skulle kunna bero på könsskillnader. Precis som jag nämnde tidigare skulle det eventuellt kunna vara en av synvinklarna eller båda synvinklarna som är korrekta. Däremot är det svårt att resonera kring vilken synvinkel som till störst del stämmer överens med dagens forskning, eftersom det finns lite forskning om det specifika ämnet.

Slutligen vill jag bara framföra ett intressant tillägg som speciellt förvånade mig i studien. Det var ett av resultaten i Törns et al. artikel gällande barn med NUP och deras risker för att bli utsatta för mobbning. Resultatet som förvånade mig handlade om barnens individuella faktorer som enligt Törn et al. kan påverka risken för mobbning, speciellt barnen med autism som hade sociala interaktionsproblem på grund av sin diagnos. De framförde att det kan vara ett viktigt steg att allmänt minska diagnosen NUP under barnens barndom och i synnerhet minska tjejernas interaktionsproblem för att reducera barnens risk för att utsättas för mobbning. I artikeln framförde Törn et al. endast den diskuterande synvinkel, att titta på vilka egenskaper som barn som blir utsatta för mobbning har och hur mobbningsoffrens skulle kunna få stöd att hantera de egenskaperna. Genom att formulera sitt argument på det viset och inte ta upp ett motsatt perspektiv, exempelvis hur mobbares beteenden förekommer och skulle kunna hanteras, så riskerar de att misstolkas i sin studie. Det går att tolka deras argument som att det är mobbningsoffren som ska ändra på sig och hanteras, vilket därigenom gör att mobbningsoffren uppfattas som problemet och inte de som mobbar. Studiens perspektiv på ämnet är relevant och kan uttryckas på det sätt som de har valt att uttryck sig på. Det finns ingenting som indikerar att deras slutsatser på något sätt skulle vara inkorrekta, tvärtom är det ett intressant och unikt perspektiv på ämnesområdet som kan vara relevant att titta närmare på. Men genom att inte resonera kring eller missa att föreslå vidare forskning om de som mobbar och de riskfaktorer som finns i deras beteenden, skapar det en artikel som kan uppfattas försöka påstå att det är mobbningsoffrens fel att de blir utsatta för mobbning.

VIDARE FORSKNING

Utifrån resultatdiskussionen lyfts två huvudteman upp baserat på majoriteten av artiklarnas resultat. De två temana innefattade bristen på forskning specifikt inriktad på tjejerna och deras diagnoser i relation till skolan i Sverige och bristen på större studier med mer generellt omfång gällande exempelvis tjejers med autism generella fysiska hälsa kopplat till skolan i Sverige. Eller varför inte en generell studie om tjejernas "typiska" symtom på autism, vad de innebär, hur de ska hanteras av föräldrar och skolpersonal och hur symtomen upptäcks snabbare. Bristen på forskningen gällande tjejer, deras diagnoser och relationen till den

svenska skolan är enligt majoriteten av författarna ett problem. Samma gäller för det andra temat. Forskarna framför att majoriteten av befintlig forskning inte har studerat större grupper med deltagare och har därigenom inte kunna resonera kring generella och gemensamma resultat för tjejerna som har undersökts. Vidare forskning skulle därför behöva undersöka ett större antal deltagare för att försöka upptäcka mer generella symtom hos tjejerna. Materialet som jag har samlat ihop i denna studie visar på att majoriteten av forskningen gällande ämnet fokuserar på specificerade inriktningar av tjejernas skolsituation och majoriteten av studierna använder sig inte av intervjuer av ett större antal deltagare. Vidare forskning skulle därigenom kunna vara en studie som berör majoriteten av de ämnen och situationer som framförs i materialet och som använder materialet för att intervjua tjejerna i skolan. Ett exempel skulle kunna vara en studie som fokuserar på ämnet tjejer med autism och deras generella mående. Såklart skulle studien behöva etiska tillstånd för att utföra en sådan studie eftersom studien berör minderåriga och en speciellt utsatt grupp. Men en sådan studie skulle kunna vara behjälplig i att föra forskningen om detta ämne framåt. Som tur är så har forskare börjat tagit upp ämnet och börjar uppmärksamma att det finns problem med och brist på kunskap inom detta ämne. Utifrån nuvarande forskning finns det fortfarande många aspekter som är outforskade, men min förhoppning är att mitt arbete på något vis kan bidra till fortsatt forskning gällande tjejer med autism och deras skolgång i Sverige.

REFERENSER

Ahrne G. & Svensson P. 2015. *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:a uppl. Stockholm: Liber

Anderson L. 2020. Schooling for Pupils with Autism Spectrum Disorder: Parents' Perspectives. *Journal of Autism and Developmental Disorders* Vol. 50, Iss. 12. 4356-4366. DOI:10.1007/s10803-020-04496-2

Bem S. L. 1993. *The Lenses of Gender : Transforming the Debate on Sexual Inequality*. 1:a uppl. New Haven: Yale University Press, 1993

Bühler M. 2020. *Flickor med autism och adhd, en guidebok för föräldrar och professionella*. 1:a uppl. Lund: Studentlitteratur

Domellöf E., Hedlund L. & Ödman P. 2014. Health-related quality of life of children and adolescents with functional disabilities in a northern Swedish county. *Quality of Life Research: An International Journal of Quality of Life Aspects of Treatment, Care & Rehabilitation* Vol. 23, Iss. 6. 1877-1882. DOI:10.1007/s11136-013-0613-4

Eliasson A. 2018. *Kvantitativ metod från början*. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur

Hemnell M., FDUV, 2020, *De synliggör flickor med autism*, <https://fduv.fi/sv/start/article-112644-72309-de-synliggor-flickor-med-autism> (Hämtad 2022-01-01)

Kassee C., Babinski S., Tint A., Lunskey Y., Brown H. K., Ameis S. H., Szatmari P., Meng. Lai M-C. & Einstein G. 2020. Physical Health in Autistic Girls and Women : A Scoping Review. *Molecular Autism* Vol. 11, Iss. 84. 2040-2392. <https://doi.org/10.1186/s13229-020-00380-z>

Kopp S., Beckung E. & Gillberg C. 2010. Developmental coordination disorder and other motor control problems in girls with autism spectrum disorder and/or attention-deficit/hyperactivity disorder. *Research in Developmental Disabilities* Vol. 31, Iss. 2. 350-361. DOI:10.1016/j.ridd.2009.09.017

Lindblom A., Soan S., Dindar K., Carew M., Kärne E. & Roos C. 2016. Contributing to Change in Teacher Education? Assessing Student Teachers' Attitudes Towards People with Autism Spectrum Disorder. I. *European Conference on Educational Research*. 22-26. <http://kau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A956605&dswid=-1552>

Malmö Universitet. 2021. *Sökguide till fördjupningsarbetet T4*, <https://libguides.mau.se/socarbfyra/sokteknik> (Hämtad 2021-12-30)

Motion 2018/19:2220. Forskning om flickor och kvinnor med autism. (Ylivainio L.)

Nydén A., Hjelmquist E. & Gillberg C. 2000. Autism spectrum and attention -deficit disorders in girls. Some neuropsychological aspects. *European Child and Adolescent Psychiatry*. Vol 9 Iss. 3. 180-185. <https://doi.org/10.1007/s007870070041>

SFS 2021:452. Skollag.

Skolverket. 2016. *Skolan behöver anpassas bättre för elever med funktionsnedsättning*.
<https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2016-10-05-skolan-behover-anpassas-battre-for-elever-med-funktionsnedsattning> (Hämtad 2021-12-30)

Skolverket. 2020. *Många elever med autismdiagnos når inte målen*.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/manga-elever-med-autismdiagnos-nar-inte-malen> (Hämtad 2022-01-01)

Specialpedagogiska skolmyndigheten. 2020. *Vad är ett åtgärdsprogram*.
<https://www.spsm.se/stod/rattigheter-lagar-och-rattigheter/atgardsprogram/> (Hämtad 2022-01-03)

Stafström, Vetenskapsrådet, *God forskningssed*, 2017

Törn P., Pettersson E., Lichtenstein P., Anckarsäter H., Lundström S., Hellner Gumpert C., Larsson H., Kollberg L., Långström N. & Halldner L. 2015. Childhood neurodevelopmental problems and adolescent bully victimization: population-based, prospective twin study in Sweden. *European Child & Adolescent Psychiatry* Vol. 24, Iss. 9. 1049-1059.
DOI:10.1007/s00787-014-0658-0

Åsberg J., Kopp s., Berg-Kelly K. & Gillberg C. 2010. Research report: Reading comprehension, word decoding and spelling in girls with Autism Spectrum Disorders (ASD) or Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (AD/HD): Performance and predictors. *International Journal of Language & Communication Disorders* Vol. 45, Iss. 1. 61-71.
DOI:10.3109/13682820902745438

1177 Vårdguiden, Region Skåne. 2020. *Autismspektrumtillstånd – AST*.
<https://www.1177.se/Skane/sjukdomar--besvar/hjarna-och-nerver/larande-forstaelse-och-minne/autism/> (Hämtad 2022-01-01)